

Zielona Góra, dnia 15.02.2026 r.

Centrum Badań i Edukacji Środowiskowej "Ekspedycja 404"
ul. Akademicka 5
65-240 Zielona Góra

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim
ul. Jagiellończyka 13
66-400 Gorzów Wielkopolski
sekretariat@gorzowwlp.rdos.gov.pl

Wniosek o powołanie użytku ekologicznego

1. Wstęp

Ochrona mokradeł stanowi jeden ze strategicznych priorytetów w polityce Środowiskowej Polski, co jest bezpośrednio związane z alarmującym stanem tych ekosystemów. Szacuje się, że aż 85% torfowisk w kraju uległo osuszeniu na skutek presji rolniczej i leśnej. Proceder osuszania trwa do dzisiaj, ale głównie za sprawą presji ze strony sektora budowlanego, a sam proces jest potęgowany przez zmiany klimatyczne i złą sytuację hydrologiczną kraju. Każdy zachowany fragment stanowi zatem nie tylko cenny obiekt sam w sobie, ale również krytyczny węzeł w pofragmentowanym krajobrazie, reprezentując rzadką sposobność do przeciwdziałania udokumentowanemu, krajowemu kryzysowi ekologicznemu. W skali globalnej, torfowiska, mimo że zajmują zaledwie 3% powierzchni lądów, magazynują blisko 30% całego węgla glebowego, odgrywając kluczową rolę w łagodzeniu zmian klimatu. Dlatego też zachowanie każdego naturalnego lub półnaturalnego obiektu mokradłowego jest działaniem o fundamentalnym znaczeniu dla ochrony różnorodności biologicznej oraz stabilności klimatycznej.

Przedmiotem niniejszego wniosku jest obszar bezodpływowego obniżenia terenu, które wykształciło się prawdopodobnie jako łąg zastoiskowy bądź podmokła łąka, niepołączony z doliną rzeczną. Teren ten charakteryzuje się mozaiką siedlisk, obejmującą podmokłą łąkę z fragmentami zbiorowisk trzcinowych i turzycowych, otoczoną przez strefy sukcesyjne z postępującą ekspansją brzozy i sosny. Niezaburzone stosunki wodne i akumulacja materii organicznej nadają mu wyjątkową wartość przyrodniczą.

Celem tego dokumentu jest przedstawienie naukowej argumentacji oraz wyników waloryzacji przyrodniczej, które stanowią merytoryczną podstawę do utworzenia na tym terenie użytku ekologicznego.

2. Proponowana nazwa

Trzcinowiska Jędrzychowskie

3. Położenie i granice

Teren położony jest w województwie lubuskim, w mieście Zielona Góra przy ul. Ignacego Łukasiewicza. Numer ewidencyjny działki to 086201_1.0039.AR_4.342. Za centralny punkt obszaru można uznać punkt o współrzędnych: 51°53'42"N 15°31'11"E.

4. Cele ochrony

Sformułowano następujące priorytetowe cele ochrony dla proponowanego użytku ekologicznego:

4.1. Retencja wody

Obszar pełni fundamentalną rolę w lokalnym krajobrazie. Jego zdolności do retencji wody działają jak naturalna „gąbka”, łagodząc skutki lokalnych susz, ograniczając ryzyko podtopień podczas nawałnych opadów oraz, co kluczowe dla regionalnego bezpieczeństwa wodnego, zasilając podziemne warstwy wodonośne. Ponadto, ekosystem mokradłowy naturalnie oczyszcza wody, redukując zanieczyszczenia. Najważniejszą funkcją w kontekście globalnym jest jednak magazynowanie węgla w glebach organicznych, co bezpośrednio przyczynia się do łagodzenia zmian klimatu poprzez ograniczanie emisji gazów cieplarnianych.

4.2. Ochrona bioróżnorodności i mozaiki siedlisk

Wartość terenu leży w jego unikalnej strukturze przestrzennej, którą tworzy mozaika otwartych, podmokłych łąk, szuwarów oraz stref sukcesyjnych z brzozą i sosną. Taki układ siedlisk, w tym stref przejściowych (ekotonów), jest kluczowy dla utrzymania wysokiej różnorodności biologicznej, zapewniając nisze ekologiczne dla szerokiego spektrum gatunków roślin i zwierząt, od hydrofitów po organizmy leśne.

4.3. Zatrzymanie procesów degradacji siedliska

Głównym zidentyfikowanym zagrożeniem dla wartości przyrodniczych obszaru jest naturalna sukcesja wtórna, czyli stopniowe zarastanie otwartych terenów przez drzewa i krzewy. Proces ten, pozostawiony bez kontroli, prowadzi do homogenizacji siedlisk i zaniku cennych, półnaturalnych zbiorowisk nieleśnych. Celem ochrony jest zatem aktywne zarządzanie tym procesem, aby utrzymać pożądaną mozaikę siedliskową. Dodatkowo bardzo istotną presją jest rozrost osiedli mieszkalnych przy os. Uczonych, co może w konsekwencji doprowadzić do całkowitego zniszczenia siedliska.

Realizacja powyższych fundamentalnych celów jest jednak niemożliwa do osiągnięcia bez ustanowienia trwałego reżimu ochronnego, który zapewni odpowiednie ramy prawne i narzędzia zarządcze. To z kolei determinuje konieczność wyboru konkretnej, sformalizowanej formy ochrony.

5. Proponowana klasyfikacja użytku ekologicznego

Rodzaj użytku ekologicznego: Torfowiskowy lub Błotny.

Siedlisko przyrodnicze: Szuwar trzcinowy (*Phragmitetia*) ulegający zmianie w kierunku borów i lasów bagiennych (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* i *Vaccinio uliginosi-Pinetum*)

6. Dokumentacja formalna – rejestr powierzchniowy, własność gruntów

Według danych z 22.12.2025 roku cały obszar terenu proponowanego jako użytku ekologicznego znajduje się w posiadaniu Miasta Zielona Góra (4 - gminy i jednostki samorządowe (bez zbiegu z uż. wieczystymi).

7. Dokumentacja i waloryzacja przyrody użytku ekologicznego

Obszar stanowi mozaikę wzajemnie powiązanych i przenikających się zbiorowisk roślinnych, które tworzą dynamiczny i cenny przyrodniczo układ:

- Zbiorowiska szuwarowe: W najniższej położonych i najsilniej uwodnionych fragmentach terenu wykształciły się płaty szuwaru trzcinowego z dominacją trzciny pospolitej (*Phragmites australis*).
- Podmokłe łąki i turzycowiska: Stanowią najcenniejszy komponent siedliskowy obszaru. Ich półnaturalny charakter i bogactwo gatunkowe nawiązują do chronionych w ramach sieci Natura 2000 siedlisk, takich jak zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (kod 6410) czy torfowiska przejściowe i trzęsawiska (kod 7140). Ich charakter nawiązuje zatem do siedlisk Natura 2000, co świadczy o wysokiej wartości konserwatorskiej terenu i jego potencjale do utrzymania rzadkich w skali Europy zgrupowań gatunków.
- Strefy sukcesji leśnej: Na obrzeżach obszaru oraz na fragmentach o niższym poziomie wód gruntowych obserwuje się postępujący proces zarastania przez pionierskie gatunki drzew – brzozę (*Betula* spp.) i sosnę (*Pinus sylvestris*). Ilustruje to naturalną dynamikę ekosystemu, która bez interwencji doprowadzi do zaniku siedlisk otwartych.

8. Proponowany sposób ochrony

Zaleca się wdrożenie następujących działań:

8.1. Zabezpieczenie stosunków wodnych. Jest to działanie o absolutnym priorytecie. Konieczne jest utrzymanie stałego, wysokiego poziomu wód gruntowych. W tym celu należy przeprowadzić szczegółową inwentaryzację terenu oraz jego najbliższego otoczenia pod kątem istnienia jakichkolwiek urządzeń melioracyjnych (rowów, drenów). W przypadku ich zidentyfikowania należy podjąć działania zmierzające do ich zablokowania lub likwidacji. Działania te mają na celu nie tylko utrzymanie wysokiego uwilgotnienia, ale przede wszystkim odtworzenie naturalnego reżimu hydrologicznego, który jest podstawowym czynnikiem sterującym wszystkimi procesami ekosystemowymi i kluczem do długoterminowej stabilności siedliska.

8.2. Kontrola sukcesji i zachowanie mozaiki siedlisk. W celu powstrzymania zarastania otwartych siedlisk należy wprowadzić regularne działania ochrony czynnej. Polegać one powinny na selektywnym, ręcznym lub mechanicznym usuwaniu podrostu i młodych drzew (brzozy i sosny) z terenu podmokłych łąk i turzycowisk. W celu utrzymania charakteru łąkowego i wspierania gatunków światłolubnych można rozważyć wprowadzenie ekstensywnego, późnego koszenia wybranych fragmentów.

8.3. Ustanowienie stałego monitoringu przyrodniczego. Należy wdrożyć program monitoringu stanu siedlisk i skuteczności podjętych działań ochronnych. Powinien on opierać się na cyklicznych pomiarach kluczowych wskaźników, takich jak:

- Poziom lustra wody (np. za pomocą piezometrów).
- Stopień ekspansji drzew i krzewów (analiza zdjęć lotniczych i obserwacje terenowe).

- Stan populacji gatunków wskaźnikowych i kluczowych dla siedliska.

8.4. Ograniczenie negatywnej presji zewnętrznej. W celu ochrony terenu przed niekontrolowaną penetracją należy wyraźnie wyznaczyć i oznakować granice projektowanego użytku ekologicznego. Jako działanie mitygujące presję, a jednocześnie pełniące funkcję edukacyjną, proponuje się wytyczenie ścieżki dydaktycznej po obrzeżach najcenniejszych fragmentów siedliska, jednak ze względu na niewielki obszar nie jest to działanie niezbędne. Funkcja edukacyjno-dydaktyczna obszaru może być zastąpiona przez tablicę informacyjną ustawioną przy granicy użytku ekologicznego.

9. Literatura

Strona internetowa: Bank Danych o Lasach (link)

Strona internetowa: Hydroportal (link)

Strona internetowa: Mapa GDOŚ (link)

Mróz, W., 2012, Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I. Warszawa: GIOŚ.

Mróz, W., 2012, Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część II. Warszawa: GIOŚ.

Mróz, W., 2012, Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. Warszawa: GIOŚ.

Pawlaczyk P., Jermaczek A., 2008.. Poradnik Lokalnej Ochrony Przyrody Wydanie IV Zmienione. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, 2008.

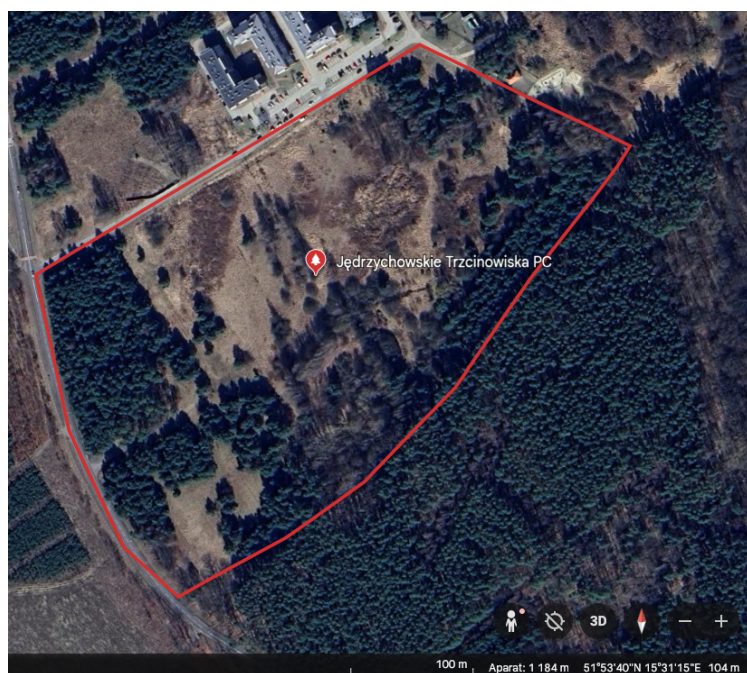
Załączniki:

1. Mapa ewidencyjna z określonym obszarem
2. Dokumentacja fotograficzna

Załącznik 1: Mapa ewidencyjna z określonym obszarem.

Zdjęcie satelitarne przedstawiające obszar trzcinowiska w roku 2010. Teren istniał jako podmokła łąka, a sukcesja w postaci zarastania drzewami występuje wyłącznie na obrzeżach. (Google Earth)

Zdjęcie satelitarne przedstawiające teren trzcinowiska w roku 2025. Jest ono w dużej mierze porośnięte przez drzewa, co zmienia jego charakter z obszaru otwartego na półotwarty, prowadząc do większej uniformizacji obszaru. (Google Earth)

Załącznik 2: Dokumentacja fotograficzna

Zdj. 1 (zbiory własne)

Zdj. 2 (zbiory własne)

Zdj. 3 (zbiory własne)

Zdj. 4 - II Zielonogórski Dzień Mokradeł (zbiory własne)